

Jakucs László, a borsodi barlangok kutatója

FRISNYÁK SÁNDOR

Hét esztendővel ezelőtt, 1952 augusztusában érdekes esemény híre járta be Magyarországot: Jakucs László fiatal geológus csodálatos szépségű barlanglangrendszerrel tárt fel az aggteleki Baradla szomszédságában. Néhány nappal a nagy felfedezés után újságcikkek, rádióriportok, tudományos értekezések és filmhíradók ismertették a felfedezett Békebarlang kutatásának körülményeit és tudományos jelentőségét. E rövid ismertetés célja a Békebarlang felfedezője, Jakucs László életének és tudományos munkásságának bemutatása.

Jakucs László 1926 január 21-én született Sarkadon. Édesapja tanító volt, aki gyermekeit a természettudomány szeretetére nevelte. Középiskolai tanulmányait a debreceni kollégium gimnáziumában végezte, mindvégig kitűnő eredménnyel. Negyedik gimnazista korában természetrajz tanára dr. Hoffer András, aki jónévű geológus volt, elvitte magával Nagyszőlős vidékére, ahol földtani térképezést végeztek. Ez a nyári terepmunka annyira megkedveltette Jakucs Lászlóval az élettelen természet jelenségeinek oknyomozó tudományát, hogy ettől kezdve geológusnak készült. A következő évben Erdélyben, a Máramarosi-Havasokban és az Észak-nyugati Kárpátokban dolgozott Hoffer András mellett. Kezdetben a mineralógia iránt érdeklődött leginkább. Középiskolai tanulmányainak végére olyan nagyszabású ásványgyűjteményt sikerült összeállítania részben a saját gyűjtéseivel, részben széleskörű levelezés útján megszerzett külföldi cseregyűjteményekkel, amely az ország magánygyűjteményei során is számottevő volt. Gyűjteményét a felszabadulás után a debreceni egyetem Ásvány- és Földtani Intézete vásárolta meg. Említésre érdemes az is, hogy már középiskolás korában több cikke jelent meg az Ifjúság és Élet c. folyóiratban.

Középiskolai tanulmányainak befeje-

zése után Budapestre költözött, ahol mint az Eötvös-Kollégium tagja a tudományegyetemen kezdte meg tanulmányait. 1945–46-ban még nem volt geológus képzés, így természetrajz-földrajz-kémia szakos tanárjelöltként hallgatta az előadásokat. Csak harmadéves korától kezdve nyílt alkalm arra, hogy Vadász Elemér professzor irányítása alatt teljesen a földtani studiumoknak szentelhesse idejét. 1947-től kezdve az egyetem Földtani Intézet gyakornoka volt, s 1949-ben megszerezte a geológus diplomát.

A barlangokkal való ismerkedésének első útjait pusztán a mindenre kíváncsi fiatalember kalandvágya ösztönözte. Első útján, a máriaremetei Hétlyuk-zsombolyban szerencsétlenül járt. Ez a kudarc azonban nem vette el kedvét, sőt még inkább fokozta érdeklődését a különleges földalatti világ megismerésére, legyőzésére. Első éves egyetemista korától minden szabadidejét a barlangok kutatásával töltötte. 1946-ban így került el Dorog vidékére, ahol felfedezte a csodálatos szépségű sátozkőpusztai barlangot. Ezt a barlangot később Venkovits Istvánnal együtt felmérte és elkészítette a gipszmodelljét, majd tudományosan is feldolgozta genetikáját.

Egyetemi éve alatt a Budai-hegység hévizei barlangjai kialakulásának tör-

vényszerűségeit tanulmányozta. Beható vizsgálatairól és kutatásai eredményeiről a Természettudományban, az Élet és Tudományban, valamint a Hidrológiai Közlönyben írt igen értékes beszámolókat. Tudományos munkássága elismeréseként 1948-ban a Hidrológiai Társaság Vásárhelyi Pál emléklappal tüntette ki.

Mint fiatal diplomás geológust 1949-ben az Állami Földtani Intézethez nevezték ki. Nem sokkal később nagy kitüntetés érte: mint ösztöndíjas Moszkvába utazott, és ott mint a Geológiai Kutatóintézet Vízföldtani Tanszékének dolgozója, 1951 januárjáig a szovjet vízföldtan és karszt kutatás elméletét és gyakorlatát tanulmányozta, Avcsinyikov és Kamjanszkij hírneves szovjet hidrogeológus professzorok útmutatásai és személyes irányítása szerint. 1950 nyarán néhány hónapra Magyarországra küldték, hogy a Bükk-hegységben karszt tanulmányokat folytasson. Munkája során nagyarányú vízfestéses vizsgálatokkal nyomozta a földalatti karsztos vízfolyások rendszerét, és több nagy bükkői barlang létezését mutatta ki. Jakucs László a miskolci ivóvízellátás kérdéseinek megoldásába is bekapcsolódott, közben a Létrástetőn egy eddig ismeretlen víznyelőbarlangot is feltárt.

ASzovjetunióból való hazatérése után a Földtani Intézet Vízföldtani Osztályán dolgozott tovább hidrogeológusként. 1951 nyarán a Mecsekben végzett térképezési munkát. 1952-ben pedig az aggtelekvidéki karsztok intenzív kutatásához látott. Új, nálunk eddig nem használt módszerekkel több óriásbarlang létezését mutatta ki, s ezek közül egyet, a Békebarlangot fel is tárta 1952. augusztus 4-én. Ez a nagyjelentőségű felfedezés, világraszóló tudományos siker nem a véletlennek köszönhető, hanem tervszerű elméleti-tudományos kutatásokat követő feltárási munkák eredménye.

Tudományos kutatómunkája mellett arra törekedett, hogy új életet öntsön a magyar barlangkutatásba. Még 1951-ben megszervezte a Magyar Földrajzi Társaság Karszt és Barlangkutató Szakosztályát, amely összefogja a karszt kutatás legjobb hazai erőit. Kutatásaikról cikkeket, tanulmányokat és könyveket írt, s ezzel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a magyar barlangkutatás valóságos népmozgalomként kezdett kiszélesedni.

1953 nyarán újabb karsztfeltáró expedíció szervezésével ismét a Bükk titkainak nyomozásához kezdett, s Répáshuta mellett, a Pénzpaták víznyelőjében ropant nehézségek leküzdése árán ismét sikerült bebizonyítania, hogy a Bükkben komoly méretű, még ismeretlen barlangok rejtőznek. A pénzpataki barlangban kb. 150 méter mélységig sikerült lejutnia.

1953-ban az IBUSZ meghívására elfogadta a megüresedett aggteleki barlangigazgatói állást. Azóta ezen a helyen dolgozik, nemcsak a barlang fejlesztésén és továbbkutatásán, hanem résztvesz a vidék rendszeres tudományos feldolgozásában és az adatgyűjtésben. 1954-ben nagy nehézségek árán, a Hira-dó és- Dokumentumfilmgyár munkatársai Jakucs László kezdeményezésére és személyes irányításával elkészítették a világ első színes barlangfilmjét, a Baradláról és a Békebarlang kutatásáról szóló »Aggtelek«-et.

1956-ban a magyar barlangkutatók számára 16 napos csehszlovákiai karsztkutató tanulmányutat szervezett. 1958 nyarán a postojanai karsztkutató intézet meghívására 3 hetes jugoszláviai tanulmányúton vett részt. 1958 októberében Olaszországba utazott, hogy a II. Nemzetközi Barlangkutató Kongresszuson képviselje hazánkat. Itt mutatták be az Aggtelekről készült színes tudományos filmet, amelyet a világ legjobb barlangfilmje címmel tüntettek ki s ezüstserleggel jutalmaztak.

Jakucs László barlangigazgatói működése óta Baradla látogatottsága 30 ezer személyről évi 80 ezerre növekedett. Hivatalos elfoglaltsága és sokoldalú tudományos munkája mellett, mint ügyvezető elnök, tevékenyen résztvesz a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat életében. Mindenütt az országban, több esetben Miskolcon is, nagysikerű előadásokat tartott a TIT felkérésére. Ismeretterjesztő munkája elismerésül a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat díszoklevéllel tüntette ki. Jelenleg az aggteleki alsóbarlang további feltárásán, a Békebarlang gyógyászati célokra való felhasználásának előkészítésén, doktori disszertációján, s a Szovjetunió által kért kiadásra kerülő barlangtani tankönyv megírásán dolgozik. Megjelenik a »Felfedezőutakon a föld alatt« című könyve.

Az alábbiakban közöljük legjelentősebb műveinek bibliográfiáját:

1. A barlangok keletkezése. Természet-tudomány, 1947. 54—60 old.
2. A hévforrásos barlangkeletkezés földtani alakulása. Hidrológiai Közlöny, 1948. 53—58. old.
3. A haladó szovjet geológia eredményei (Bevezető tanulmány Fenton: „Földünk titkai” c. könyvéhez.) Dante kiadás, 1949.
4. Újabb hozzászólás a Budai-hegység hidrotermáinak eredetéhez. Hidrológiai Közlöny, 1950. 133—235 old.
5. Hozzászólás a Mátyáshegyi-Barlang kérdéseire. Földtani Intézet Évi Jelentése, 1948-ról.
6. A dolomitporlódás kérdése a Budai-hegységben. Földtani Közlöny, 1950. 361—381. old.
7. Adatok néhány bükkhegységi karsztforrás ismeretéhez. Földtani Intézet Évkönyve, 1950. 49—60. old.
8. Az Aggteleki Cseppkőbarlang szovjet rendszerű kutatásának eredményei. Természet és Technika, 1951. 32—38. old.
9. A Bükkhegység még feltáratlan, ismeretlen barlangrendszerei. Földtani Közlöny, 1951. 200—201. old.
10. Vízföldtani vizsgálatok a Gömöri-karszton. Földtani Közlöny, 1951. 464—467. old.
11. Szovjet földtani és vízföldtani szakirodalmi ismertetések. Földtani Közlöny 1951—1952. évfolyami.
12. Aggteleki Cseppkőbarlang (könyv) Művelt Nép Kiadó, Bp. 1952.
13. A vízföldtani tudomány fejlődése a Szovjetunióban. Földtani Közlöny, 1952. 215—218. old.
14. Hogyan alakult ki az aggteleki barlangrendszer? Élet és Tudomány, 1951.
15. Forrásvédelem. Természet és Technika, 1953.
16. A Békebarlang felfedezése (könyv). Művelt Nép Kiadó, 1953.
17. Jelentés az 1953. évi tavaszi karsztvízfestési vizsgálatokról. Földtani Intézet Évi Jelentés 1953-ról.
18. Néhány szó a Baradla és a Békebarlang kapcsolatáról. Természet és Társadalom, 1954. 274—278. old.
19. A Pénzpataki-cseppkőbarlang felfedezése. Élet és Tudomány, 1954.
20. A barlangi légáramlás keletkezése. Hidrológiai Közlöny, 1956. 4. sz.
21. A barlangkutatás új irányai. Természetjárás, 1955. okt.
22. A Szalajkavölgy szépségei. Képes Magyarország, 1956. ápr.
23. Adatok az Aggteleki-hegység és barlangjainak morfogenetikájához. Földrajzi Közlemények, 1956. I. sz.
24. Barlangkutatóink Csehszlovákiában. Karszt és barlangkutatási tájékoztató, 1956.
25. Árvíz a hegyek alatt. Élet és Tudomány, 1955. dec.
26. A barlangi árvicekről. Földrajzi Közlemények, 1956. IV. sz.
27. Jelentés a Baradla alsóbarlangjának feltárásáról. Karszt és barlangkutatási tájékoztató, 1957.
28. Felfedezőúton az aggteleki Alsóbarlangban. Élet és Tudomány, 1957.
29. Aggtelek és vidéke, útikalauz (könyv). Sportkiadó, 1957.
30. Építsünk barlangvasutat a Baradlaban! Borsdi Műszaki Élet, 1958.
31. A Békebarlang gyógyhatásvizsgálatainak első eredményei. Természet-tudományi Közlöny, 1959. I. sz.
32. Jugoszlávia barlangvilágában. Természetjárás, 1958.
33. Nemzetközi barlangkutató kongresszus. Természetjárás, 1958.
34. Aggteleki képeskönyv (könyv). IBUSZ kiadása. 1959.
35. Felfedezőúton a föld alatt (könyv). Gondolat Kiadó, 1959.
36. Vizsgálatok az aggteleki karszton (doktori értekezés), 1959. (Nyomdai előkészületben).